

ται. Τὰ περιγράμματα μόνον εἶναι ἔντονα, ἐπειδὴ τὸ ἐξωτερικὸν περίγραμμα τῆς γραμμικῆς τεχνοτροπίας διετήρησεν ἡ βυζαντινὴ ζωγραφικὴ εἰς ὅλα αὐτῆς τὰ εἶδη καὶ τὰ στάδια· ἐνταῦθα ὅμως δὲν παρατηρεῖται ἀφαίρεσις ἢ ὑπερβολὴ εἰς τὸ περίγραμμα· ἡ εὐαισθησία τῆς γραμμῆς, ἥτις διαγράφει τὴν παιδικὴν κεφαλὴν, ἀποδεικνύει ὅτι αἱ ἀληθεῖς μορφαὶ συγκινοῦν τὸν καλλιτέχνην καὶ ἡ φυσικὴ παρατήρησις ὁδηγεῖ τὴν χεῖρά του.

Χρονολογία. Ἡ παρατηρουμένη κίνησις, ἡ ἀνθρωπίνη χάρις καὶ ἀλήθεια εἰς τὴν ὅλην παράστασιν τῆς Θεοτόκου καὶ τοῦ παιδίου, ἡ πλήρης μαλακότητος ἀπόδοσις τοῦ ἐνδύματος, ὁ λεπτὸς ἑλληνικὸς τύπος τοῦ προσώπου μὲ τὸν ὑψηλὸν λαιμόν, πάντα ταῦτα προδίδουν παλαιολόγειον ἐποχὴν, ἥτοι τὰ τέλη τοῦ ΙΓ' ἢ τὸν ΙΔ' αἰῶνα. Καθαρὸν ἰδίως μαρτύριον τῆς παλαιολογίου περιόδου εἶνε ἡ κατασκευὴ τῶν μικρῶν ὀφθαλμῶν, οἱ ὅποιοι λαμπυρίζουν ἐντὸς βαθείας σκιᾶς. Παράλληλα παραδείγματα θὰ ἡδύνατό τις νὰ προσαγάγῃ πληθὺς εἰκόνων καὶ τοιχογραφιῶν τοῦ ΙΔ' αἰῶνος, τὴν πλησιεστέραν ὅμως συγγένειαν εὐρίσκομεν εἰς σειρὰν ψηφιδωτῶν παραστάσεων τοῦ Καθολικοῦ τῆς Μονῆς τῆς Χώρας (Καχριε Τζαμίου)¹.

Πρὸς τὴν ἐκ τῆς τεχνοτροπίας ἐξαγομένην χρονολογίαν τῆς ψηφιδωτῆς ταύτης εἰκόνος συμφωνεῖ καὶ ἡ ἱστορία τοῦ ναοῦ, εἰς τὸν ὅποιον ἀνήκει ἡ ἐξεταζομένη παράστασις, ἥτοι δύναται τὸ μωσαϊκὸν τοῦτο νὰ χρονολογηθῇ εἰς τὰ τέλη τοῦ ΙΓ' αἰῶνος ὁπότε ἀνέκτισε καὶ διεκόσμησεν, ὡς ἐν ἀρχῇ εἶδομεν, τὸν ναὸν τοῦτον ἡ δέσποινα τῶν Μουγουλίων Μαρία Παλαιολογίνα. Τὸ διασωθὲν πολύτιμον τοῦτο τμῆμα ἐκ τῶν μωσαϊκῶν τοῦ ναοῦ μαρτυρεῖ ὅτι ἡ ἐξαφανισθεῖσα διακόσμησις τοῦ ναοῦ τοῦ Μουχλίου θὰ εἶχε μεγάλην συγγένειαν πρὸς τὰ σύγχρονα σχεδὸν πρὸς αὐτὸ μωσαϊκά, τὰ διασωθέντα μέχρις ἡμῶν ἐν τῷ Καθολικῷ τῆς Μονῆς τῆς Χώρας.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ ΜΗ ΜΕΛΩΝ

ΦΑΡΜΑΚΟΓΝΩΣΙΑ.— Οἱ ἐγκεφαλόλιθοι τῶν ἰχθύων ὡς φάρμακον*, ὑπὸ Θεοδώρου Γ. Σταθοπούλου. Ἀνεκρινώθη ὑπὸ κ. Α. Χ. Βουρνάζου.

Εἰς τὰς παρ' ἡμῖν ἀκτὰς ἀπαντῶσιν ἰχθύες τινές, ἐντὸς τῆς κρανιακῆς κοιλότητος τῶν ὁποίων ἀνευρίσκονται λιθάρια ἀρκετοῦ ὅπωςδήποτε μεγέθους, τὰ ὅποια ὑπὸ τῶν λαϊκῶν τάξεων θεωροῦνται ὅτι ἀποτελοῦσι φάρμακον ἔχον μεγάλην θεραπευτικὴν

¹ Πρβλ. λ. χ. ἐν F. SCHMIDT, Kachrie-Dzami (Λεύκωμα τοῦ XI τόμου τοῦ Δελτίου τοῦ ρωσικοῦ Ἰνστιτούτου Κωνσταντινουπόλεως) Μόναχον, 1906, πίν. ΙΙ², ΙΙΙ¹⁻² κ. ζ.

* THÉODORE G. STATHOPOULOS.— Les Calculs cérébraux des poissons employés comme médicament

ἀξίαν πρὸς διάλυσιν τῶν λίθων τῶν νεφρῶν καὶ τῆς χοληδόχου κύστεως. Πρὸς τοῦτο οἱ περὶ ὧν πρόκειται λίθοι πυροῦνται, καὶ ἡ ἐκ τῆς πυρώσεως λαμβανομένη τέφρα ἀφίεται ἐπὶ μίαν νύκτα ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν χυμοῦ λεμονίων, μεθ' ὃ τὸ κατέργασμα λαμβάνεται ὑπὸ τοῦ πάσχοντος. Τοιαῦτα λιθάρια εὑρομεν ἀνὰ δύο εἰς διαφόρους ἰχθύς: ὡς εἰς τὸν ὀσκιὸν καὶ μυλοκόπιον (εἶδη τοῦ ἰχθύος *Umbrina cirrosa*), τοὺς χρυσοφρυαί (Chrysophrys aurata, κοινῶς τσιπούρα), τὰς τρίγλας (*mullus*, κοινῶς μπαρμπούνια), τοὺς ἐρυθρίνους (*pagellus*, κοινῶς λεθρίνια), τὰς συναγρίδας (*Dentex vulgaris*) καὶ τοὺς λάβρακας. Ἀλλ' εἰς πάντας τοὺς ἀνωτέρω ἰχθύς, ἐκτὸς τῶν δύο πρώτων, τὸ μέγεθος καὶ τὸ βάρος τῶν εὑρισκομένων λιθαρίων εἶναι πολὺ μικρόν, καὶ ἔστιν ὅτε εὑρίσκονται ταῦτα ὑπὸ ὑποτυπώδη μορφήν. Οὕτω λ.χ. εἰς χρυσοφρυὰν βάρους 1 χιλιογράμμου, ἕκαστον λιθάριον ἐξύγιζε μόλις 0.10 γραμμ. Διὰ τοῦτο διὰ θεραπευτικούς σκοποὺς χρησιμοποιοῦνται κυρίως τὰ λιθάρια τῶν ἰχθύων μυλοκοπίου καὶ ὀσκιού, οἱ ὅποιοι ἀνήκουσιν εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν θωρακικῶν τελεοστέων καὶ ὡς ἐλέχθη ἀποτελοῦσι παραλλαγήν ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ ἰχθύος *Umbrina Cirrosa*. οἱ ἰχθύς οὗτοι ὁμοιάζουσι καταπληκτικῶς πρὸς ἀλλήλους, ὁ ὀσκιὸς ἀπλῶς ἔχει ὀλίγον μελανωτέραν χροίαν, τὸ δὲ ρύγχος κατὰ τι ὀξύτερον τοῦ τοῦ μυλοκοπίου. Τὰ λιθάρια τῶν δύο τούτων ἰχθύων εἶναι σχετικῶς μεγαλύτερα τῶν εἰς τοὺς ἀναγγραφομένους ἄλλους ἰχθύς, παρόμοια δὲ κατὰ τὸ σχῆμα καὶ ἔχοντα τὴν αὐτὴν ποιοτικὴν σύστασιν, ὡς ἐμφαίνεται ἐκ τῶν ἐν τοῖς ἐπομένοις ἀναφερομένων χημικῶν ἀναλύσεων. Οὕτως ἐντὸς τῆς κοιλότητος τοῦ κρανίου τῶν περὶ ὧν ὁ λόγος ἰχθύων καὶ ἐν τῷ ὀπισθίῳ τούτου, ὅπου εὑρίσκεται ὁ ἐγκέφαλος, τὸ βασικὸν ὅστον παρίσταται λεπτὸν καὶ κοῖλον, ἐκατέρωθεν δὲ τούτου ὑπάρχουσι δύο ἰσομεγέθεις καὶ συμμετρικοὶ λίθοι, οἱ ὅποιοι κεῖνται ἀκριβῶς ὀπισθεν τῆς ἐγκεφαλικῆς οὐσίας ἀπτόμενοι ἀπλῶς ταύτης, χωρὶς ὅμως νὰ εἰσχωρῶσιν ἐντὸς αὐτῆς. Κατὰ ταῦτα οἱ λίθοι φαίνονται ὡς ἐντελῶς ἀνεξάρτητοι ἐντὸς τῆς κρανιακῆς κοιλότητος.

Οἱ λίθοι οὗτοι ἔχουσι χρῶμα λευκόν, σκληρότητα 3, σχῆμα μᾶλλον νεφροειδές, τὴν ἀνωτέραν ἐπιφάνειαν λεῖαν, κυρτήν, κειμένην καθέτως καὶ πλαγίως τοῦ ὅστου, τὴν δὲ κατωτέραν μᾶλλον ἀνώμαλον, ὀλίγον κοίλην καὶ ἐφαπτομένην τῆς ἐγκεφαλικῆς οὐσίας. Ἡ ὕψις εἶναι κρυσταλλικὴ καὶ ἰνώδης, ὡς ἐκ τῆς κατὰ στρώματα ἐναποθέσεως τῶν συνιστάντων τοὺς λίθους τούτους συστατικῶν. Τὸ μέγεθος καὶ τὸ βάρος αὐτῶν φαίνεται ὅτι δὲν εἶναι ἀνάλογον πρὸς τὸ τοῦ ἰχθύος τούτου. οὕτω δὲ ἰχθύς ζυγίζων 1150 γραμμ. περιεῖχε δύο λιθάρια, ὧν ἕκαστον βάρους 1 γραμμ. ἐνῶ εἰς ἕτερον ἰχθύν βάρους 450 γραμμ. ἐξύγιζεν ἕκαστον 0,70 γραμμ. Παρομοίως ἀναλόγους διαφορὰς βάρους τῶν λιθαρίων ἔδειξαν καὶ ἄλλοι ἰχθύς τοῦ εἴδους τούτου. Ἡ χημικὴ ἐξέτασις τῶν ἀνωτέρω λιθαρίων τῶν ἰχθύων μυλοκοπίου καὶ ὀσκιού ἔδειξεν ἡμῖν τὰ ἐπόμενα ἀποτελέσματα κατὰ μέσον ὄρον:

1. Λίθος μυλοσκοπίου.			2. Λίθος όσκιού.		
Διοξειδ. άνθρακος 43,4882	} Αντίστοι- χόντα προς	άνθρακ. άσβέστ. 98,51	42,88	} Αντίστοι- χόντα προς	άνθρακ. άσβέστ. 97,1322
Όξειδ. άσβεστίου 55,2680		άνθρακ. μαγνήσ. 0,2756	54,46		άνθρακ. μαγνήσ. 0,2713
Όξειδ. μαγνησίου 0,1318			0,1299		
Πυριτικόν όξύ		0,057		0,0524
Όξειδια: σιδήρου + άργιλίου		0,257		0,2534
Υδωρ		0,736		1,510
Φωσφορικόν όξύ		—		—
Χλωριούχοι ένώσεις		—		—
		99,8356			99,3103

Έπειδή δέ οί περι ών πρόκειται έγκεφαλάλιθοι τών ιχθύων θεωρούνται ότι έχουσι διαλυτικás ιδιότητας έπί τών λίθων τών νεφρών και χολολίθων, διά τούτο προέβημεν και εις τήν διά τοϋ φασματοσκοπίου έπισταμένην εξέτασηιν αύτών άναζη-τήσαντες έστω και ίχνη λιθίου, άλλ' αύτη απέβη άπολύτως άρνητική.

Ός εκ τής άνωτέρω εξέτάσεως άποδεικνύεται τά λιθάρια άποτελοϋνται εκ συστα-τικών, τά όποία δέν δύνανται νά έχωσιν ειδικήν τινά διαλυτικήν ιδιότητα έπί τών νεφρολίθων κτλ. Τό δέ εκ τής επιδράσεως τοϋ κιτρικού όξέος τοϋ χυμοϋ τών λεμο-νίων έπί τοϋ κυρίως συστατικού (τοϋ άνθρακικού άσβεστίου) τών λίθων, σχηματιζό-μενον κιτρικόν άσβέστιον, θά δύναται νά άντικατασταθῇ ύπό τοϋ κιτρικού νατρίου, εκτός έάν ήθελέ τις παραδεχθῇ ότι τά ίόντα τοϋ άσβεστίου κέκτηνται ειδικήν τινά επενέργειαν έπί συγκριμμάτων τινών τοϋ όργανισμού.

RÉSUMÉ

Dans la cavité du crâne de certains poissons on rencontre quelques calculs que le peuple croit posséder des propriétés dissolvantes sur les calculs rénaux et biliaires' c'est ainsi qu'on prépare un médicament par calcination des calculs, dont les cendres sont traitées pendant 24 heures avec le suc de citron, que le souffrant prend tout à la fois. De tels calculs nous avons trouvé dans les poissons: *Chrysophrys aurata*, *mullus*, *pagellus*, *lavrax* et *dentex vulgaris*; mais à part les deux espèces des poissons d'*umbrina cirrosa* qui ont par comparaison deux grands calculs (parce qu'un poisson d'un poids de 1150 grammes avait deux calculs qui pesaient 1 gramme chacun), les autres avaient de très petits calculs; ainsi un poisson de *chrysophrys aurata* d'un poids d'un kilogramme, avait deux calculs qui pesaient 0.10 gram. chacun. C'est pour cette raison que le peuple n'emploie que les calculs des poissons d'*Umbrina cirrosa*, que nous venons d'examiner. Ces calculs sont de couleur blanche, ont une dureté 3 et une forme plutôt réniforme, et d'une structure cristalline fibreuse.

* Θὰ δημοσιευθῇ εἰς τὰς Πραγματείας τῆς Ἀκαδημίας.